

СЕКЦІЯ 8 КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

УДК 343.84:340.136(477)

ОКРЕМІ НОТАТКИ ЩОДО ЗАКОНОПРОЕКТУ № 2490А «ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ДЕЯКИХ ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ УКРАЇНИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПОКАРАНЬ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ЗАСУДЖЕНИХ»

Лисодєд О.В., к. ю. н.,
доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Стаття присвячена аналізу законопроекту від 10 серпня 2015 р. № 2490а, поданого на розгляд Верховної Ради України у порядку законодавчої ініціативи Кабінетом Міністрів України.

Ключові слова: пробація, арешт, обмеження волі, позбавлення волі, правовий статус засуджених.

Статья посвящена анализу законопроекта от 10 августа 2015 г. № 2490а, представленного на рассмотрение Верховной Рады Украины в порядке законодательной инициативы Кабинетом Министров Украины.

Ключевые слова: пробация, арест, ограничение свободы, лишение свободы, правовой статус осужденных.

Lysodyed A.V. SOME NOTES ABOUT DRAFT LAW № 2490 “ON AMENDMENTS TO CERTAIN LEGISLATIVE ACTS OF UKRAINE ABOUT ENSURING EXECUTION OF CRIMINAL PUNISHMENTS AND IMPLEMENTATION THE RIGHTS OF CONVICTS”

This article analyzes the draft law of August 10, 2015 № 2490 submitted to the Verkhovna Rada of Ukraine as a legislative initiation by the Cabinet of Ministers of Ukraine.

Key words: probation, arrest, restriction of liberty, deprivation of liberty, legal status of prisoners.

Постановка проблеми. Останнім часом чимало уваги зі сторони держави приділяється актуальним проблемам виконання і відбування кримінальних покарань. Зокрема, Державний департамент України з питань виконання покарань реорганізований у Державну пенітенціарну службу України, схвалена Концепція державної політики у сфері реформування Державної кримінально-виконавчої служби України, затверджена Державна цільова програма реформування Державної кримінально-виконавчої служби на 2013–2017 рр., прийнята низка базових законів (від 21 січня 2010 р. № 1828-VI, від 5 вересня 2013 р. № 435-VII, від 8 квітня 2014 р. № 1186-VII), спрямованих на удосконалення діяльності органів і установ виконання покарань, покращення порядку і умов виконання та відбування кримінальних покарань, удосконалення правового статусу засуджених.

Зокрема, тільки Законом України від 8 квітня 2014 р. № 1186-VII «Про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо адаптації правового статусу засудженого до європейських стандартів» [1] внесені зміни і доповнення більш ніж у 50 статей Кримінально-виконавчого кодексу України (далі – КВК України), які стосуються правового статусу засуджених, нагляду і контролю за виконанням кримінальних покарань, участі громадськості у виправленні і ресоціалізації засуджених, звільнення від відбування покарання і допомоги особам, які звільнені від відбування покарання, а також порядку і умов виконання восьми з дванадцяти видів кримінальних покарань, а саме: штрафу, позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, виправних робіт, арешту, обмеження волі, тримання в дис-

циплінарному батальйоні військовослужбовців, позбавлення волі на певний строк та довічного позбавлення волі.

Але і цей закон не вирішив окремих нагальних проблем виконання кримінальних покарань та правового статусу засуджених, оскільки прийнятий у Верховній Раді України за скороченою процедурою, без належного громадського обговорення та юридичного супроводу.

Мета статті. У зв'язку з цим Кабінетом Міністрів України у порядку законодавчої ініціативи було подано до Верховної Ради України ще один законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення виконання кримінальних покарань та реалізації прав засуджених» (реєстр. № 2490а від 10 серпня 2015 р.) [2], аналізу якого і буде присвячена стаття.

Виклад основного матеріалу. У пояснювальній записці до проекту Закону зазначається, що він підготовлений з метою законодавчого урегулювання питань, пов'язаних із впровадженням в Україні пробації, деяких питань виконання та відбування покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, підвищення правової захищеності осіб, засуджених до таких видів покарань. Також метою проекту Закону є конкретизація порядку та умов відбування покарання у виді обмеження та позбавлення волі, забезпечення умов для реальної можливості засуджених скористатися наданими їм правами, усунення розбіжностей між нормами КВК України, встановлення кримінальної відповідальності за ухилення від відбування деяких покарань та подальша гуманізація кримінально-виконавчого законодавства. У зв'язку з цим проектом Закону пропонується внести зміни та доповнення

до Кримінального кодексу України, Кримінально-виконавчого кодексу України, Кримінального процесуального кодексу України та низки інших законів України.

Зокрема, у КВК України:

а) враховуючи те, що ст. 6 Закону України «Про пробацію» [3] до завдань пробації віднесено, окрім іншого, здійснення нагляду за засудженими до покарань у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, громадських робіт, виправних робіт, особами, яким покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк замінено покаранням у виді громадських робіт або виправних робіт, особами, звільненими від відбування покарання з випробуванням, звільненими від відбування покарання вагітними жінками і жінками, які мають дітей віком до трьох років, направлення засуджених до обмеження волі для відбування покарання до виправних центрів, здійснення заходів з підготовки осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, до звільнення, реалізація інших заходів, спрямованих на виправлення засуджених та запобігання вчиненню ними повторних кримінальних правопорушень, у новій редакції викладається, насамперед, ст. 13 КВК України, яка сьогодні регулює діяльність кримінально-виконавчих інспекцій і на зміну яким повинна прийти служба пробації з більш широкими повноваженнями, ніж у кримінально-виконавчих інспекцій. У зв'язку з цим пропонується внести відповідні зміни та доповнення до ст. ст. 30–37, 39–42, 44–46 КВК України, які регулюють виконання покарань у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, громадських та виправних робіт, ст. 57 КВК України щодо направлення засуджених до обмеження волі для відбування покарання, ст. ст. 153–154, 156, 163–165 щодо звільнення засуджених та здійснення контролю за їх поведінкою. З числа органів виконання покарань, передбачених у ч. 1 ст. 11 КВК України, виключаються кримінально-виконавчі інспекції і чомусь територіальні органи центрального органу виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері виконання кримінальних покарань.

б) вносяться чергові зміни та доповнення до норм, що регулюють питання правового статусу засуджених, нагляду і контролю за виконанням кримінальних покарань, участі громадськості у виправленні і ресоціалізації засуджених, виконання таких видів кримінальних покарань, як арешт, обмеження волі та позбавлення волі на певний строк.

Зокрема, стосовно правового статусу засуджених:

1) знову змінюється механізм реалізації засудженими права на звернення. Подання відповідних письмових звернень засуджених у двох примірниках, один з яких з відміткою про отримання залишався у засудженого, як встановив Закон України від 8 квітня 2014 р. № 1186-VII, замінюється видачею засудженому талону (підтвердження) про отримання та відправку адміністрацією звернення засудженого (абз. 4 ч. 1 ст. 8 КВК України);

2) врегульовуються розбіжності стосовно права на оплачувану працю відповідно до вимог законодавства про працю, в тому числі щодо тривалості, умов та оплати праці (абз. 9 ч. 1 ст. 8 КВК України, теж новела Закону України від 8

квітня 2014 р. № 1186-VII) та ст. 119 КВК України шляхом виключення зайвих положень про встановлення восьмигодинного робочого дня (але не більше 40 годин на тиждень) та тривалості робочого дня (з 7 до 17 години або з 6 до 16 години);

3) ч. 1 ст. 8 КВК України доповнюється правом засуджених на отримання копій документів з їх особових справ в порядку, встановленому Міністерством юстиції України;

4) уточнюється положення про безпідставне примусове переривання сну засуджених у нічний час (ч. 5 ст. 8 КВК України), яке забороняється, за винятком вчинення засудженими втечі, масових заворушень, виникнення пожежі, аварії, стихійного лиха чи безпосередньої загрози життю засуджених;

5) пропонується з ч. 6 ст. 8 КВК України виключити положення про заборону розміщення засуджених, що прибули до установи, разом із особами, що мають дві або більше судимостей, а також особами, які можуть негативно на них вплинути за своїми психологічними якостями (теж новела Закону України від 8 квітня 2014 р. № 1186-VII).

З цього приводу слід зазначити, що всі новоприбулі до колонії засуджені протягом 14 діб тримаються у дільниці карантину, діагностики і розподілу окремо від інших категорій засуджених, які відбувають покарання у конкретній колонії (ч. 2 ст. 94 КВК України), а вперше засуджені до позбавлення волі у подальшому тримаються у виправних і виховних колоніях окремо від тих, які раніше відбували покарання у виді позбавлення волі (ч. 2 ст. 92 КВК України). Є і певна різниця між категоріями «засуджений, який має дві і більше судимостей» та «засуджений, який раніше відбував покарання у виді позбавлення волі». Також поняття «особа, яка може негативно вплинути на інших засуджених за своїми психологічними якостями» є оціночним і доволі розмитим поняттям, яке може неоднозначно застосовуватися на практиці. Тому виключення вищевказаного положення є цілком доречним.

А взагалі, на нашу думку, норми ч. 5 і ч. 6 ст. 8 КВК України через недосконалість їх юридичної конструкції та процедурний характер по відношенню до інших норм КВК України не повинні знаходитись серед норм, які встановлюють основні права засуджених, і повинні бути виключені зі ст. 8 КВК України;

б) ст. 8 КВК України доповнюється частиною, в якій зазначається, що права засуджених, до яких судом застосовано пробацію, крім зазначених у КВК України, визначаються також Законом України «Про пробацію». Тобто можна стверджувати, що принаймні особи, засуджені до таких видів кримінальних покарань, як позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, громадські та виправні роботи, отримують додаткові права, передбачені ст. 16 Закону України «Про пробацію», а саме право на: участь у складенні індивідуального плану роботи з ними; роз'яснення своїх прав та обов'язків; отримання інформації про умови відбування покарання та здійснення органом пробації нагляду; отримання інформації про можливу допомогу і консультації; участь у програмах і заходах, що організуються органом пробації; дотримання правового режиму інформації з обмеженим доступом, оскарження рішень, дій або бездіяльності персоналу органу пробації. Але для них встановлюються і додат-

кові обов'язки, передбачені ст. 17 Закону України «Про пробацію», а саме: виконувати встановлені законом та покладені на них рішеннями суду обов'язки; не вчиняти правопорушень; виконувати законні вимоги персоналу органу пробації; надавати достовірну інформацію персоналу органу пробації.

Стосовно нагляду і контролю за виконанням кримінальних покарань, участі громадськості у виправленні і ресоціалізації засуджених:

1) Законом України від 8 квітня 2014 р. № 1186-VII був значно розширений (у порівнянні з початковою редакцією) перелік осіб, які без спеціального дозволу (акредитації) можуть відвідувати установи виконання покарань (ч. 1 ст. 24 КВК України). Новелою є те, що відвідування такими особами установ стало можливим: а) в будь-який час; б) безперешкодно; в) не лише для контролю, а й здійснення перевірок; г) за бажанням – у супроводі до трьох медичних працівників для медичного огляду засуджених та до двох представників засобів масової інформації. У ч. 3 ст. 24 КВК України були встановлені досить широкі повноваження для таких осіб [4, с. 174–176], що викликало нарікання не тільки практичних працівників Державної пенітенціарної служби України, а й науковців [5, с. 63–64], оскільки в результаті реалізації таких повноважень особами, що можуть відвідувати установи виконання покарань, можливе порушення законодавства про захист персональних даних, оперативно-розшукову діяльність, державну таємницю, правил ізоляції, охорони, нагляду чи безпеки в установі виконання покарань тощо. У зв'язку з цим законопроектом пропонується дозволити таким особам тільки безперешкодно пересуватися територією установ виконання покарань та спілкуватися з будь-якими працівниками установ виконання покарань та засудженими (в тому числі на умовах конфіденційності (анонімності)); здійснювати інспектування; подавати письмові, усні запити та отримувати необхідну інформацію про діяльність установ виконання покарань та засуджених, фіксувати її, в тому числі шляхом використання аудіо- та відеозасобів; вимагати припинення протиправних дій (бездіяльності) і притягнення винних осіб до відповідальності та здійснювати інші повноваження, що визначені законами України (без ревізій, ознайомлення з особовими справами засуджених тощо, що передбачає Закон України від 8 квітня 2014 р. № 1186-VII);

2) стаття 25 КВК України доповнюється частиною, в якій зазначається, що у здійсненні нагляду за засудженими, до яких судом застосовано пробацію, та проведенні з ними соціально-виховної роботи надають сприяння і волонтери відповідно до Законів України «Про волонтерську діяльність» та «Про пробацію».

Стосовно виконання арешту:

1) за початковою редакцією ст. 51 КВК України засудженим до арешту заборонялися побачення з родичами, за винятком адвокатів або інших фахівців у галузі права, які за законом мають право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, одержання посилок (передач) і бандеролей, за винятком посилок (передач) що містили предмети одягу за сезоном. Вони тримались у приміщеннях камерного типу, не залучались до праці, окрім робіт з благоустрою арештних домів, а також поліпшення житлово-побутових умов засуджених або допоміжних робіт із забезпечення арештних

домів продовольством в порядку черговості і не більше ніж дві години на день. Їм дозволялось витратити на місяць для придбання продуктів харчування і предметів першої потреби гроші у сумі до сімдесяти відсотків мінімального розміру заробітної плати. Тобто арешт розглядався як короткочасне позбавлення волі [6, с. 78; 7, с. 14], але з досить суворими умовами тримання, навіть суворішими, ніж у колоніях максимального рівня безпеки [8, с. 134].

Законом України від 8 квітня 2014 р. № 1186-VII засудженим до арешту було дозволено отримувати посилки (передачі) і бандеролі без обмеження їх кількості, але зміни чомусь були внесені не у ст. 51 КВК України, а у ст. 112 КВК України, яка регулює виконання покарання не у виді арешту, а у виді позбавлення волі (на цей ляпсус ні законодавець свого часу, ні розробники цього законопроекту чомусь теж не звернули уваги). А аналізованим законопроектом пропонується дозволити засудженим до арешту ще й одержувати один раз на місяць короткострокове побачення (неповнолітнім – взагалі без обмеження кількості) та витратити гроші, які є у них на особових рахунках, без обмеження їх кількості для придбання продуктів харчування, одягу, взуття, літератури, письмового приладдя та предметів першої потреби. На нашу думку, при такому розширенні прав засуджених до арешту цей вид кримінального покарання взагалі нівелюється як окремий вид покарання і перетворюється у якесь привілейоване короткочасне позбавлення волі. Чи потрібно це?

Стосовно виконання обмеження волі:

1) дозволяється переведення засудженого для подальшого відбування покарання з одного виправного центру до іншого за виняткових обставин, які перешкоджають подальшому перебуванню засудженого у конкретному виправному центрі. Таке переведення здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, за поданням адміністрації виправного центру, погодженим з начальником відповідного територіального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, та спостережною комісією (ст. 57 КВК України доповнюється ще однією частиною, хоча можливість такого переведення передбачена у ст. 10 КВК України);

2) ч. 3 ст. 59 КВК України доповнюється новою підставою для короткочасних виїздів за межі виправного центру – необхідність оформлення документів для призначення та виплати пенсії, але трактується така підстава як попереднє вирішення питань трудового і побутового влаштування після звільнення (не раніше ніж за три місяці до закінчення призначеного строку покарання або до розгляду на засіданні комісії установи виконання покарань питання про подання до суду матеріалів на підставі ст. ст. 81, 82 Кримінального кодексу України);

3) у засуджених до обмеження волі з'являється новий обов'язок – виконувати відповідні роботи з самообслуговування та благоустрою виправного центру (ч. 4 ст. 59 КВК України доповнюється новим абзацом, а ст. 60 КВК України – новою частиною, в якій зазначається, що засуджені можуть залучатися без оплати праці лише до робіт з благоустрою виправних центрів і прилеглих до них територій, а також поліпшення житлово-побутових умов засуджених або до

допоміжних робіт із забезпечення виправних центрів продовольством в порядку черговості в неробочий час і не більш як на дві години на день).

Слід зазначити, що до робіт з благоустрою залучаються також засуджені до арешту (ст. 52 КВК України) і засуджені до позбавлення волі на певний строк (ч. 5 ст. 118 КВК України). Але з цього приводу Головне науково-експертне управління Верховної Ради України зауважило, що така пропозиція дозволяє дійти висновку, що ініціатори проекту пропонують використовувати безоплатну працю вказаних осіб для розбудови, наприклад, секторів виправного центру, що є неприйнятним з огляду на те, що засудженим (незалежно від виду покарання) гарантується право на оплачувану працю, організовану відповідно до вимог законодавства про працю (абз. 9 ч. 1 ст. 8 КВК), і з цим слід погодитись;

4) пропонується також доповнити КВК України ст. 601 щодо загальнообов'язкового соціального страхування і пенсійного забезпечення засуджених до обмеження волі, що є певним втіленням права засуджених на соціальне забезпечення і оформлення пенсій, передбаченого ст. 8 КВК України;

Стосовно виконання позбавлення волі на певний строк:

1) врешті-решт Міністерство юстиції України та Державна пенітенціарна служба України, які є розробниками цього законопроекту за дорученням Прем'єр-міністра України, погодились з тим, що треба зняти радянські режимні обмеження щодо витрачання засудженими до позбавлення волі грошових коштів [9, с. 68]. Зокрема, пропонується ч. 1 ст. 108 КВК України викласти у такій редакції: «Засуджені мають право придбавати за безготівковим розрахунком продукти харчування, одяг, взуття, білизну та предмети першої потреби на гроші, зароблені в колоніях, одержані за переказами, за рахунок пенсій та іншого доходу без обмежень». З цього приводу А.Х. Степанюк та І.С. Яковець зазначають, що «позбавляючи людину свободи, держава бере на себе обов'язок нормально піклуватися про неї. Цей обов'язок не підлягає оспорюванню та носить абсолютний характер» [8, с. 72]. І якщо держава не може забезпечити навіть якісне і достатнє харчування засуджених до позбавлення волі, то, безумовно, слід надати їм право хоча б самим про себе турбуватися, і додаткові кошти їм у цьому не завадять;

2) стаття 110 КВК України доповнюється новим положенням про те, що засудженим, які були видані з іноземних країн в Україну, у разі їхньої згоди можуть надаватися короткострокові побачення з представниками дипломатичних установ цих країн, з яких вони були видані, якщо така умова була погоджена з Міністерством юстиції України або Генеральною прокуратурою України при вирішенні питання про екстрадицію. За бажанням засудженого чи на прохання дипломатичної установи країни, з якої був виданий засуджений, побачення можуть надаватися наодинці;

3) доповнюється ч. 5 ст. 110 КВК України новим положенням про те, що телефонні розмови засуджених до позбавлення волі проводяться протягом дня у вільний від роботи час та поза часом, передбаченим для приймання їжі та безперервного сну;

4) упорядковуються проблеми, що виникли під час реалізації засудженими до позбавлен-

ня волі права на користування Інтернетом, яке було надане засудженим до обмеження та позбавлення волі теж Законом України від 8 квітня 2014 р. № 1186-VII. Зокрема, на рівні Закону, а не інструкції [10] встановлюється, що засудженим надається право користуватися глобальною мережею Інтернет виключно для перегляду інформації, висвітленої на веб-сайтах, під контролем адміністрації. При цьому законопроектом їм забороняється: а) вносити будь-яку інформацію, в тому числі направляти листи, коментарі, знаки тощо, та реєструватися на веб-сайтах; б) формувати будь-які бази даних та накопичувальні диски, в тому числі віртуальні; в) відвідувати веб-сайти соціальних мереж, сайти, що пропагують жорстокість, насильство, еротичного або порнографічного змісту, переглядати сайти, які можуть негативно вплинути на психічний стан засудженого; г) грати в онлайн-ігри; д) заводити електронні поштові скриньки. Користування глобальною мережею Інтернет дозволяється також протягом дня у вільний від роботи час та поза часом, передбаченим для приймання їжі та безперервного сну, та за особисті кошти засуджених.

Засудженим, які перебувають в стаціонарних закладах охорони здоров'я, не віднесених до відання центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, теж дозволяється мати при собі портативні персональні комп'ютери з доступом до мережі Інтернет та користуватися ними під контролем адміністрації;

5) стаття 116 КВК України, яка регулює питання медико-санітарного забезпечення засуджених до позбавлення волі, доповнюється також новим положенням про те, що засудженим, які перебувають на стаціонарному лікуванні в закладах охорони здоров'я, не віднесених до відання центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, тривалі побачення не надаються;

6) знову вносяться зміни до механізму залучення засуджених до праці (ст. 118 КВК України). Право, а не обов'язок, працювати, надане засудженим до позбавлення волі Законом України від 8 квітня 2014 р. № 1186-VII, замінюється розпливчатим положенням про те, що засуджені залучаються до суспільно корисної оплачуваної праці з урахуванням наявних виробничих потужностей (при цьому враховується стать, вік, працездатність, стан здоров'я і спеціальність), як правило, на підприємствах, у майстернях колоній, а також на державних або інших формах власності підприємствах за строковим трудовим договором, що укладається між засудженим і виправною колонією (слідчим ізолятором), за умови забезпечення їх належної охорони та ізоляції. Здається, що ми знову повертаємося до примусової праці засуджених до позбавлення волі;

7) у новій редакції викладається ст. 122 КВК України, в якій, зокрема, зазначається, що засуджені до позбавлення волі, залучені до суспільно корисної оплачуваної праці за строковим трудовим договором, підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню та мають право на загальних підставах на державне пенсійне забезпечення за віком, за інвалідністю, у зв'язку з втратою годувальника та в інших випадках, передбачених законодавством про пенсійне забезпечення, що в цілому теж відповідає положенням ст. 8 КВК України.

Висновки. Ми зупинились на найбільш головних і важливих, з нашої точки зору, положеннях законопроекту № 2490а. Більша частина його новел, безумовно, направлена на покращення порядку і умов виконання окремих видів кримінальних покарань, розширення прав засуджених. Але він містить і норми, які в певній мірі і погіршують правовий статус засуджених. Сподіваємося, що цей законопроект все ж таки буде детально доопрацьований для другого читання у Верховній Раді України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо адаптації правового статусу засудженого до європейських стандартів : Закон України від 8 квітня 2014 р. № 1186-VII // Офіц. вісн. України. – 2014. – № 37. – Ст. 980.
2. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення виконання кримінальних покарань та реалізації прав засуджених [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56249.
3. Про пробачення : Закон України від 5 лютого 2015 р. № 160-VIII // Офіц. вісн. України. – 2015. – № 17. – Ст. 445.
4. Права та законні інтереси засуджених до позбавлення волі в умовах реформування Державної кримінально-виконавчої служби України : [монографія] / [К.А. Автухов,

А.П. Гель, О.Г. Колб та ін.] ; за заг. ред. А.Х. Степанюка. – Х. : Право, 2015. – 246 с.

5. Кирилюк В.А. Деякі питання правової регламентації відвідування установ виконання покарань / В.А. Кирилюк // Актуальні питання застосування кримінально-виконавчого законодавства : матеріали «круглого столу» (Київ, 18 березня 2015 р.) / відп. ред. В.А. Кирилюк. – К., 2015. – С. 62–64.
6. Степанюк А.Х. Позитивна кримінальна відповідальність як предмет регулювання Кримінально-виконавчого кодексу України / А.Х. Степанюк // Питання боротьби зі злочинністю : зб. наук. пр. – Вип. 9. – Х. : Право, 2004. – С. 60–93.
7. Забезпечення якості кримінального законодавства та правозастосовчої діяльності у сфері боротьби зі злочинністю в Україні // Питання боротьби зі злочинністю : збірник наукових праць / редкол. : В.І. Борисов та ін. – Вип. 21. – Х. : Право, 2011. – С. 3–19.
8. Степанюк А.Х. Втілення міжнародних стандартів у практику діяльності кримінально-виконавчої системи : [моногр.] / А.Х. Степанюк, І.С. Яковець. – Х. : Кроссруд, 2007. – 184 с.
9. Лисодед О.В. Удосконалення кримінально-виконавчого законодавства щодо правового статусу засуджених як чинник зниження зловживань з боку адміністрації установ виконання покарань / О.В. Лисодед // Взаємодія державних органів і громадськості у запобіганні та протидії корупції : матеріали наук.-практ. семінару (24 квітня 2014 р.) / редкол. : В.І. Борисов (голов. ред.) та ін. – Х., 2014. – С. 66–69.
10. Порядок організації надання засудженим до позбавлення волі доступу до глобальної мережі Інтернет : затв. наказом Міністерства юстиції України від 1 серпня 2014 р. № 1275/5 // Офіц. вісн. України. – 2014. – № 69. – Ст. 1950.

УДК 343.618

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ТРАНСПЛАНТАЦІЇ ОРГАНІВ АБО ТКАНИН ЛЮДИНИ, ДОНОРСТВА КРОВІ

Лісіцина Ю.О., викладач
кафедри кримінально-правових дисциплін
Львівський державний університет внутрішніх справ

Стаття присвячена дослідженню кримінологічної характеристики злочинної діяльності у сфері трансплантації органів або тканин людини, донорства крові.

Ключові слова: кримінологічна характеристика, злочинна діяльність, трансплантація, донорство крові.

Статья посвящена исследованию криминологической характеристики преступности в сфере трансплантации органов или тканей человека, донорства крови.

Ключевые слова: криминологическая характеристика, преступная деятельность, трансплантация, донорство крови.

Lisitsyna Yu.O. CRIMINOLOGICAL CHARACTERISTICS OF CRIMINAL ACTIVITIES IN THE FIELD OF TRANSPLANTATION OF HUMAN ORGANS OR TISSUES AND BLOOD DONATION

The purpose of the article is to study the criminological characteristics of criminal activities in the field of transplantation of human organs or tissues and blood donation.

Key words: criminological characteristics, criminal activities, transplantation, blood donation.

Постановка проблеми. За своїм сутнісним змістом кримінологічна характеристика – це «науковий опис кримінологічно значимих явищ, процесів, їх відмінних і характерних рис з метою розкриття внутрішніх закономірностей цих явищ, процесів і вироблення відповідних рекомендацій щодо зменшення їх криминогенності» [1, с. 66]. За функціональним призначенням кримінологічна характеристика є важливим джерелом інформації, що сприяє розробці предметних заходів запобігання злочинам, зокрема, у зв'язку з незаконними діями щодо органів, тканин чи крові людини. У ході проведення кримінологічної характеристики отримують кількісні та якісні

показники, які відображають стан злочинності (її окремих видів), розгорнуту характеристику осіб, які вчинили злочини, що забезпечує потреби їх ретельного наукового аналізу в цілях розробки предметних заходів запобігання злочинній поведінці, зниження рівня злочинності та її суспільної небезпечності.

Ступінь розробленості проблеми. Дослідження кримінологічної характеристики злочинної діяльності у сфері трансплантації органів або тканин людини, донорства крові проводились здебільшого через призму дослідження проблеми торгівлі людьми. Поодинокі ж праці, що стосуються кримінологічної характеристики